

Krajanské listy

—

únor a březen 2019

Vydává Velvyslanectví České republiky v Pretorii ve spolupráci s českými krajany
v Jihoafrické republice.

Náměty a příspěvky zasílejte na adresu: tereza.mleckova@gmail.com
Redakce a Velvyslanectví České republiky v Pretorii neručí za obsah zaslaných příspěvků.
Redakční rada: Anna Syková, Tereza Macháčková, Mirka Schullerová, Dagmar Koreň

Vážení a milí krajané.

přinášíme Vám dvoučíslí Krajanských listů za měsíc únor a březen. V úvodu nepřehlédněte výzvu velvyslanectví „Hledá se nová redaktorka Krajanských listů“. Ve výběru zpráv naleznete článek o letošní „Ladovské“ zimě v ČR, v rubrice osobnosti se dočtete o úmrtí Václava Vorlíčka, dále medailonek o Václavu Klementovi. V rubrice hrady zámky navštívíme hrad Lemberk. V hudebním okénku nepřehlédněte přehled koncertů v roce 2019, dále zde najdete článek o Jiřím Šlitrovi. Únorovou událostí je také oslava 100. narozenin Miroslava Zikmunda. Následují tradiční rubriky zdraví, čeština, zábava a zajímavé recepty.

Vaše redakce

INFORMACE VELVYSLANECTVÍ ČR V PRETORII

*(Kontakt: Embassy of the Czech Republic, 936 Pretorius Street, Arcadia, Pretoria,
P.O. Box 13671, Hatfield 0028-Pretoria, e-mail : consulate_pretoria@mzv.cz, tel.: 012 4312380, fax:
012 4312398)*

Hledá se hlavní redaktorka Krajanských listů

Paní Tereza Macháčková oznámila velvyslanectví, že vzhledem k rodinným důvodům nebude moci dále pokračovat v přípravě Krajanských listů. Krajanské listy vyjdou pod jejím vedením ještě za měsíc duben-květen 2019. **Velvyslanectví ČR v Pretorii vřele děkuje za péči a čas, které paní Macháčková věnovala přípravě tohoto periodiky.**

Velvyslanectví ČR hledá nové dobrovolníky/dobrovolnice do redakční rady Krajanských listů (KL). Pokud se nenajde do konce května nový redaktor/redaktorka z řad krajanské komunity, nebudou KL dále vydávány. Paní Macháčková je připravena předat veškeré rady týkající se přípravy KL. V případě zájmu prosím kontaktujte velvyslanectví emailem na adrese consulate_pretoria@mzv.cz či telefonicky 012 431 23 95.

Konzulární dny v Kapském Městě – únor a duben 2019

Konzulární dny v Kapském Městě se budou konat ve dnech 26. – 27. února 2019, dále pak 10. dubna 2019.

Úřední hodiny jsou mezi 8.00 – 15.00 na adrese Visegrádského domu (bývalého Generálního konzulátu ČR), Fleetwood Avenue 2, Claremont. Pro vyřízení Vašich žádostí je nutné si předem sjednat schůzku prostřednictvím Velvyslanectví ČR v Pretorii (e-mailem consulate_pretoria@mzv.cz nebo na telefonním čísle 012 4312380). Ve Visegrádském domě nelze podat žádost o vízum.

Knihovní den na velvyslanectví

Knihovna Velvyslanectví ČR v Pretorii bude otevřena v pátek dne **1. března 2019** od 10 – 12 hod. Přijďte si s námi povídat u kávy a vypůjčit zajímavou knihu.

Rubriku připravila: JUDr. Anna Syková, Ph.D.

INZERÁTY / ŽÁDOSTI / OZNÁMENÍ

Výuka češtiny a angličtiny od začátečníků až po velmi pokročilé, od dětí až po důchodce.

Individuální přístup. Kontakt: Radka Hejmalová-Millar, mobilní telefon 0824681401, e-mail RadkaHej@gmail.com

Kvalifikovaná soudní překladatelka nabízí vypracování překladů z češtiny do angličtiny a z angličtiny do češtiny (případně z a do ruštiny a němčiny). Kontakt: Radka Hejmalová-Millar, mobilní telefon 0824681401, e-mail RadkaHej@gmail.com.

Villa Klara B&B

nabízí ubytování v luxusně vybavených pokojích v srdci Johannesburgu v Northcliffu. Guesthouse je vhodně situován velmi blízko nákupního střediska Cresta.

Ideální pro byznysovou klientelu díky své poloze. (CBD 15minut, Sandton 20minut, N1 7 minut, nemocnice 10 minut)

Pokoje mají WiFi spojení.

Pro více informací navštivte naši webovou stránku www.villaklara.co.za

Rezervace: klara@villaklara.co.za či 011 478 2513. Denně od: 08:00 do 17:00.

At Villa Klara, the customer always comes first

Soukromá psychologická praxe

Mgr. Dita Bosman

HPCSA Reg. No. PS 0111449 / Pr. No. 0860000379093

V malebné Camps Bay, v Kapském Městě nabízím psychologicko poradenské a terapeutické služby pro dospělé jedince a páry v obtížných životních situacích, s různými duševními, psychosomatickými a

vztahovými problémy. Dále také nabízím terapii hrou pro děti od 4 let.

Shop 102F, First Floor
The Promenade
Victoria Road
Camps Bay

Cell: 073 6103006
Fax: 086 6720904
Email: dita@dbosmanpsychologist.co.za
Web: www.dbosmanpsychologist.co.za

Advokátní kancelář UpLegal

nabízí poradenství a právní služby všem, kteří je zrovna potřebují. Poskytujeme poradenství dle českého práva v českém, anglickém a německém jazyce, dlouhodobě také spolupracujeme se zahraničními kancelářemi. Kienty zastupujeme zejména v oblastech občanského, obchodního a trestního práva. V případě potřeby se prosím obraťte na advokáta Mgr. Vojtěcha Bienka, který své znalosti nabýval rovněž na University of Pretoria.

Mgr. Vojtěch Bienek
Advokát
Francouzská 299/98
101 00 Praha 10 - Vršovice
E-mail: bienek@uplegal.cz
Tel.: (+420) 734 692 472

VÝBĚR ZE ZPRÁV

Kvůli sněhové kalamitě byly v lednu bez proudu desítky domácností, v únoru naopak padaly teplotní rekordy jako hrušky

Sníh v lednu komplikoval dopravu na silnicích a železnici a dodávky proudu. Kalamitní stav kvůli sněhu v ulicích vyhlásil např. Jablonec nad Nisou a Moldava na Teplicku. V Jablonci nad Nisou úklid komplikovala zaparkovaná auta, město proto všude vypnulo parkovací automaty. Do úklidu se vedle techniky a pracovníků veřejně prospěšných prací zapojili i vězni. Město povolalo na pomoc i nakladače a nákladní auta.

Ve třech okresech na severu Čech trval několik dní kalamitní stav v dodávkách elektřiny. Další desítky výjezdů měli hasiči ke stromům, které nevydržely tíhu sněhu. Bez elektřiny bylo v Česku počátkem ledna kvůli sněžení a spadlým stromům přes 13 tisíc odběrných míst.

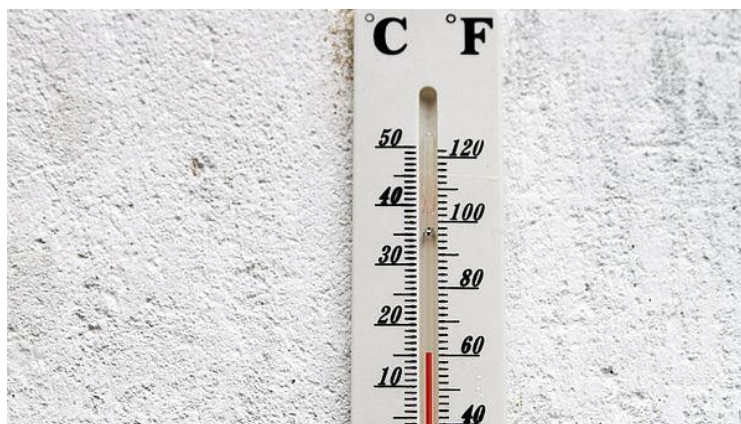

FOTO: Ondřej Kořínek, Novinky

Teplotní rekordy

Rekordní teploty pro 17. únor zaznamenalo 77 z celkových 151 stanic, které měří alespoň 30 let. Další dvě rekord vyrovnaly. Nejtepleji bylo v obci Neumětely na Berounsku, kde naměřili 17,3 stupně Celsia. Překonán tam byl dosavadní rekord 14,5 stupně Celsia z roku 1974. Na svém informačním webu to uvedl Český hydrometeorologický ústav (ČHMÚ). „Během odpoledne vystoupily teploty na většině území na devět až 13 stupňů, na řadě míst i nad 15 stupňů,” uvedli meteorologové. Alespoň 16 stupňů Celsia pak vedle Neumětel naměřily stanice v Kašperských horách, Stříbře, Třebořově, Jeseníku nebo Českých Budějovicích. Padaly však i rekordy podstatně nižší. Na Labské boudě se teplota vyšplhala jen na 6,6 stupně Celsia, dosavadní maximum z roku 2017 ale bylo i tak překonáno o pět stupňů. Na Lysé Hoře má nový rekord hodnotu 9,6 stupně Celsia, v Úpici 9,7 stupně Celsia. „Naopak v Doksanech se po celý den udržela mlha, a teplota se tak dostala jen slabě nad nulu,” dodali meteorologové.

Zdroj: irozhlas.cz, novinky.cz

Huawei je pro Česko hrozba, trvá na svém úřad

FOTO: Novinky

Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB) nezměnil své stanovisko, technologie čínské společnosti Huawei považuje nadále za bezpečnostní riziko. Ve čtvrtek to řekl mluvčí NÚKIB Radek Holý poté, co úřad v polovině února odeslal Huawei požadovanou odpověď na dopis, v němž čínská firma požadovala zrušení nebo úpravu varování, které NÚKIB vydal v prosinci.

„Dnes v odpoledních hodinách odeslal Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost odpověď na dopis společnosti Huawei. Jelikož jsme nezaznamenali žádné skutečnosti, které by nás vedly ke změně stanoviska obsaženého ve varování ze 17. prosince 2018, naše stanovisko je neměnné a varování zůstává i nadále v platnosti,” uvedl Holý. Huawei požadoval odpověď do čtvrtka 14. února. Její přijetí potvrdila mluvčí firmy Magda Teresa Partyka. Společnost ji podle ní v současné době analyzuje a připravuje další kroky.

NÚKIB loni v prosinci varoval před používáním softwaru i hardwaru společností Huawei Technologies Co a ZTE Corporation, neboť představují bezpečnostní riziko. Huawei to kategoricky odmítla.

„K vydání tohoto varování nás vedly naše poznatky včetně poznatků z činnosti našich bezpečnostních partnerů a také zjištění našich spojenců,” uvedl tehdy šéf NÚKIB Dušan Navrátil. Úřad později připustil, že běžnému uživateli nic nehrozí. „U lidí, kteří používají mobilní telefon nebo router zmíněných firem k běžnému použití, lze předpokládat obvyklé riziko spojené s používáním jakýchkoli mobilních či síťových zařízení,” uvedl NÚKIB.

Firma se obviněním dlouhodobě brání. „I při nejpřísnější kontrole a kontrole ze strany regulátorů nebo našich zákazníků nebyly nikdy žádné důkazy o tom, že naše zařízení představují bezpečnostní hrozbu,” podotkl jeden z předsedů společnosti Ken Hu. Huawei podle něj vítá otevřený dialog s každým, kdo má oprávněné obavy. „Ale kvůli neopodstatněným obviněním se budeme pevně bránit a nedovolíme, aby naše pověst byla poškozena,” uvedl.

V reakci na varování NÚKIB už některá ministerstva začala zavírat dveře před Huawei a ZTE. Zákaz používání technologií od těchto čínských firem podle zjištění Práva vydalo ministerstvo zdravotnictví. Problém by měly mít tyto firmy i v případě, že se budou chtít dostat do systémů ministerstva spravedlnosti. Naopak prezident Miloš Zeman firmu brání, přijal i dva její zaměstnance. Pražský hrad má navíc s Huawei smlouvu o propagaci.

Zdroj: novinky.cz

Chybějí zedníci, mladí nemají o tuto profesi zájem

Zednická učiliště zejí prázdnotou a s nedostatkem učňů se potýkají i další obory. Firmy, ale i soukromníci se přitom o kvalitní řemeslníky jen perou a ti si vydělají i 40, 50 tisíc korun měsíčně. Přesto zájem vyučit se zedníkem rok od roku klesá. Zatímco ještě v roce 2005 se na zedníka vyučilo 705 mladíků, minulý rok už jich bylo jen 253. Počet absolventů zednických nebo například malířských oborů se dostává na kritickou hranici, uvádějí analýzy Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR (AMSP).

Nepříznivou situaci v oboru zedník potvrzuje i Ivana Sedláková, ředitelka Středního odborného učiliště a praktické školy Kladno. „Možná svoji roli sehrává to, že mladí lidé jsou přesvědčeni, že zedníkem mohou být i bez výučního listu, že řemeslo odkoukají. Řada firem, když aktuálně potřebuje tuto profesi, tak si zase lidi rychle zaučí, nebo najme zahraniční pracovníky,“ říká Sedláková.

FOTO: Právo

Elektrikář je atraktivnější

Mladí lidé se obecně příliš nehrnou do oborů vyžadujících fyzicky náročnou činnost. Velká nabídka na trhu práce jim současně umožňuje najít si uplatnění v jiných, méně náročných oborech, a třeba i s větší společenskou prestiží. Podle ekonomů určitou roli hraje i nabídka zejména ukrajinských dělníků a stavebních týmů na klíč. To snižuje tlak firem na podporu rozvoje a posilování českých výučních oborů, konkrétně zedníků. Podobně jsou na tom i truhlářské profese, kde je za posledních třináct let úbytek 70 procent absolventů, uvádí analýza AMSP.

Naopak na lepší časy se blýská ve strojírenských a elektrikářských odvětvích. To potvrzuje i Sedláková. „Výrazně se v těchto oborech zvýšily příjmy, firmy nešetří, protože zejména elektrikáře nutně potřebují. Obor se tak stává atraktivní, roste zájem o odborné zkoušky.“

„Ve strojírenských nebo elektro oborech je možné postupně situaci řešit např. robotizací, avšak u stavebních profesí to jde ve výrazně menším měřítku. Je tedy zřejmé, že bez zahraniční pracovní síly se v brzké době nemáme šanci obejít.“ říká předseda AMSP Karel Havlíček.

Čtyři nejsilnější obory (strojírenství, elektrotechnika, potravinářství a stavebnictví) absorbují 88,9 procenta všech absolventů. Úplně kritická je pak situace naopak u profese řezník-uzenář, kde ročně končí

už jen 72 absolventů, zatímco ještě před 13 lety jich bylo 235, píše se v analýze asociace. Vyučení řemeslníci přitom prakticky nevědí, co je to nezaměstnanost. Průměrná míra nezaměstnanosti vyučených absolventů za roky 2017–2018 byla 5,3 procenta. Prakticky okamžitě sežene zaměstnání vyučený čalouník, nástrojař i řezník-uzenář. „Patrný je obrovský nárůst poptávky převažující nad nabídkou i v menších stavebních zakázkách, jako jsou rekonstrukce bytů. Dříve si hodně věcí udělali lidé sami anebo šli do hospody a našli si řemeslníky tam. Dnes hlavně mladí lidé ani neuvažují, že by si něco udělali. Vezmou mobil, najdou firmy, reference, porovnají ceny,“ potvrdil Martin Ekrt, šéf portálu Nejřemeslníci.cz, který za deset let fungování seskupil na jedno pomyslné tržiště 30 tisíc řemeslníků a prošly přes něj zakázky za 18 miliard korun.

Usnuly školy ve středověku?

Podle východoevropského šéfa největšího výrobce stavebních materiálů Saint-Gobain Tomáše Rosáka ovšem spí na vavřínech i většina stavebních škol. „Často tam učí už dávno překonané postupy. Smutné je, že většina škol, až na pár výjimek například v Brně, nemá zájem o to, aby naši specialisté přišli a ukázali a vysvětlili nové technologické postupy,“ popsal Právu.

Připustil, že názorná videa bez velkých slov na veřejných sítích, jež ukazují, jaké jsou postupy u stavebních systémů, jsou mnohdy efektnějším způsobem, jak obeznámit dělníky s novinkami. „Fakt je, že na stavbách většina dělníků stejně asi česky pořádně neumí a jsou z různých oborů,“ dodal.

Zdroj: noviky.cz, Jiří Vavroň, Jindřich Ginter, Právo
Rubriku připravila: Tereza Macháčková

ČESKÉ OSOBNOSTI

Zemřel režisér Václav Vorlíček

Ve věku 88 let zemřel v úterý 5. února režisér Václav Vorlíček, uvedl server Blesk.cz. Natočil populární Tři oříšky pro Popelku, řadu komedií a seriálů, mj. Arabelu. Podle Blesku Vorlíček zemřel v úterý večer v nemocnici Pod Petřínem. Informaci serveru potvrdil režisér Zdeněk Zelenka.

Scenárista, režisér a herec Václav Vorlíček patřil k nejvýraznějším československým filmařům s mezinárodním potenciálem a ke klasikům naší komedie.

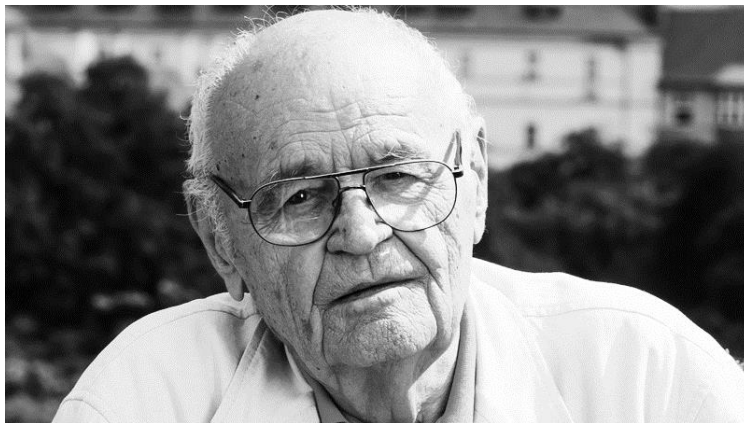

FOTO: Jan Handrejch, Právo

Narodil se v roce 1930 v Praze, kde také vystudoval režii na FAMU. Proslavil se v českém prostředí velmi neobvyklou parodií na komiks Kdo chce zabít Jessii?, kde si zahrála tehdejší kráska Olga Schoberová. Film bodoval u československých diváků i na festivalech v Terstu nebo v Locarnu.

Na crazy humor vsadil i u filmů Konec agenta W4C prostřednictvím psa pana Foustky nebo Pane, vy jste vdova, na kterém už spolupracoval s Milošem Macourkem. Velmi dobře byla přijata i komedie s pohádkovými prvky Dívka na koštěti se zpěvačkou Petrou Černockou. Slavná pohádka Tři oříšky pro Popelku se stala v sedmdesátých letech mezinárodním hitem a je uváděna dodnes v mnoha evropských televizích, velmi populární je třeba v Německu a ve Skandinávii. Současně ale v sedmdesátých letech vznikaly i slabší snímky poplatné režimu jako Bouřlivé víno a Zralé víno.

Pohádky a komedie

Největší talent Václava Vorlíčka spočíval v chytrém bláznivém humoru a pohádkách, přičemž oba žánry úspěšně propojoval. Vytížený režisér tak chrlil zábavné snímky jako Jak utopit doktora Mráčka aneb Konec vodníků v Čechách, Jak se budí princenzy, Princ a Večernice a Což takhle dát si špenát.

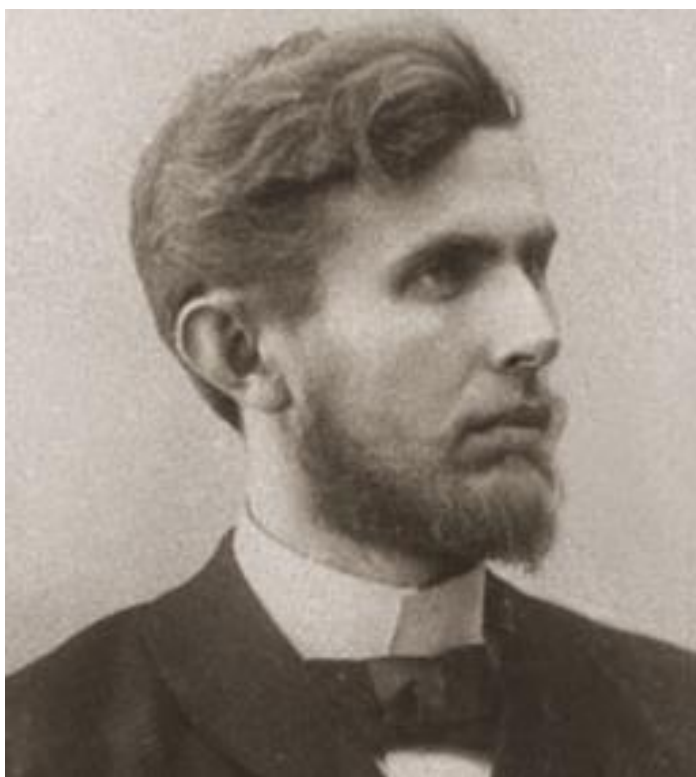
FOTO: Filmové studio Barrandov

V osmdesátých letech dostal obrovský prostor pro svou fantazii v televizi a vytvořil mnoho seriálů, kterými byly tehdejší děti fascinovány. Náročné trikové seriály jako Arabela vůbec nevypadaly levně a často mátlly diváky i tím, že někdy moc nepřipomínaly československou realitu. Bylo to tím, že vznikaly přímo ve spolupráci se západoněmeckou televizí a západní děti by asi spoustu jevů z komunistické země nepochopily. Vedle prakticky dokonalé Arabely si získaly popularitu i série Létající Čestmír nebo Křeček v noční košili. Po revoluci se Václav Vorlíček pokusil na staré klasiky navázat projekty jako Arabela se vrací aneb Rumburak králem Říše pohádek, které ale už nepřinesly tolik invence, ani moc neuspěly u diváků. Ještě v roce 2011 natočil pokračování Saxana a lexikon kouzel, které bylo přijato velmi chladně.

Zdroj: novinky.cz, Stanislav Dvořák

Václav Klement

Jeden ze dvou zakladatelů dnešní automobilky Škoda, Václav Klement, se narodil ve středočeských Velvarech. Světlo světa spatřil v pátek 16. října 1868. Absolvoval pětiletou obecnou školu, ale měšťanku už na nátlak druhé ženy svého otce (maminka mu brzy zemřela) nedokončil. Od 11 let pracoval manuálně, jezdil s kravským potahem u velvarského kováře. Jeho učitel však Klementa doporučil slánskému knihkupci Rudolfu Vokounovi, který měl krámk na Husově třídě v čísle popisném 89 nedaleko náměstí. Tam mladičká Václav nastoupil v srpnu 1882, nakonec se z pomocné síly vypracoval na příručího, dostal výuční list v oboru a také dodělal školu. A účastnil se večerních besed za zamčenými dveřmi. Už tehdy začínal s cyklistikou na kostitřasu, který si vypůjčil od Viléma Michla - Michlové později ve Slaném za železniční tratí vyráběli jízdní kola a motocykly značky Orion.

Klement přesídlil ze Slaného do Prahy (1887-1888) a následně na doporučení svých bývalých zaměstnavatelů do Mladé Boleslavi. V červenci 1891 koupil na splátky podnik Jana Novotného, kde pracoval. A kromě knih začal prodávat i jízdní kola rakouských, německých a anglických značek. Co na tom, že na ně zpočátku vůbec neměl koncesi? Také si na něj došlápla konkurence i úřady, nicméně s pomocí věna své choti dluhy rychle splatil.

V roce 1895 zakládají společně s turnovským mechanikem Václavem Laurinem opravnu kol, která nese ve svém názvu obě příjmení. Spojili se dva muži, kteří se vzájemně doplňovali, Laurin byl mimořádně zručný a technický typ, zatímco Klement byl hlavně obchodníkem.

Přízemní dílna o ploše 120 m² zahájila činnost 17. prosince v Benátské ulici č. p. 149/III v lokalitě zvané „Na Hejtmance.“ Produkce vlastních bicyklů značky Slavia odstartovala na jaře 1896. K této myšlence jej přivedla dva roky stará a nepříliš dobrá zkušenost s výrobkem Germania drážďanské firmy Seidl & Naumann. Reklamoval jej písemně, dopisem adresovaným pobočce v Ústí nad Labem. Samozřejmě česky, leč setkal se s arogantní reakcí, že musí používat v komunikaci němčinu. „Pokud chcete od nás odpověď, pak požadujeme vaši zprávu v jazyce, kterému rozumíme,“ stálo na papíře doslova. Rozčilený a otrávený Klement prohlásil: „Budu vyrábět česká kola!“ A podařilo se... Vždyť stál rovněž u založení mladoboleslavského cyklistického klubu! Následně se věnoval obchodním záležitostem a propagaci, v říjnu téhož roku zavedl splátkový prodej, pracoval od pěti hodin ráno do jedenácti večer.

S úvěrem od rakouské Länderbank se podnikalo lépe. Pak se zaměřil na „motorové dvoukolky“. Vyrázil je objevovat do Paříže, zakoupil stroj bratří Wernerů s motorem nad předním kolem, přivezl jej do Boleslavi a Laurin se s dalšími mechaniky pustili do jeho přestavby. Překonstrovali zapalování, karburátor a pohonnou jednotku umístili do rámu, řemenem pak poháněli kolo zadní. To už stála továrna na Novém Městě u silnice na Kosmonosy. 18. listopadu 1899 sám Klement na Bubenské dráze v Praze představil první dva modely „motocyklet“ Slavia, nadšení byly novináři i publikum. Osobně je prezentoval

i v zahraničí, londýnský obchodník Hewetson od něj koupil 150 strojů, když středočeský podnikatel naučil během chvíle jeden z nich ovládat zdatného cyklistu.

V roce 1901 se začala psát i sportovní historie. Narcis Podsedníček vyhrál Paříž-Berlín, sám Klement zvítězil ve 4,2 km dlouhém závodě do vrchu Exelberg u Vídně dne 11. května 1902 právě před kolegou, byl to jediný závod, kterého se sám jako jezdec zúčastnil. V červnu téhož roku „laurinky“ uspěly i v klání z francouzské do rakouské metropole, během 31 hodin, které jim trvala 1430 km dlouhá trať, je nestihly jako jediné motorky žádné poruchy. O rok později už 200 zaměstnanců vyrobilo 2000 strojů. Zvýšení odbytu napomohly zmíněné triumfy včetně trojitého v Semmeringu i první ceny a zlaté medaile na domácích i zahraničních výstavách, veletrzích a salonech. Pak se Klement soustředil na manažerskou činnost, jak bychom dnes řekli. Václava Vondřicha dovedl 25. června 1905 k vítězství v neoficiálním mistrovství světa motocyklů ve francouzském Dourdanu, rok předtím 25. září na stejné trati dojel v „Coupe Internationale“ František Toman druhý i s ulomeným sedlem, Vondřich dopltil na horlivé domorodce, kteří házeli na silnici hřebíky, dokončil pátý, ale až po časovém limitu.

Produkce motocyklů L&K již převažovala nad jízdními koly, jejichž výroba byla v březnu 1905 ukončena. Bylo třeba uvolnit kapacity, na Klementův popud se totiž intenzivně pracovalo na vývoji automobilu vlastní konstrukce, již dříve se experimentovalo s quadricykly. Voituretta typu A se představila 29. října 1905. To už se ozvala i firma Seidel & Naumann s pokornou žádostí o koupi licence na jednostopé stroje. Po jedenácti letech od nepříjemné korespondence tak přišla satisfakce. I když byl Václav Klement vlastencem, cílevědomě budoval úspěšný mezinárodní tým z výrazných osobností, angažoval například špičkového německého konstruktéra a závodníka ing. Otto Hieronima, navíc i průkopníka letectví.

Mladoboleslavská automobilka se stala jedničkou v rámci rakousko-uherské monarchie a úspěšně se etablovala na desítkách zahraničních trhů. Například v roce 1907 připadalo na export téměř 70 % obrátu. Program se postupně rozrůstal o sanitky, nákladní a poštovní vozy a autobusy. Tehdy se také proměnila na akciovou společnost s generálním ředitelem Klementem a technickým ředitelem Laurinem. Tovární jezdcí včetně Saši Kolowrata vozili vavříny z nejrůznějších evropských klání včetně náročných vytrvalostních soutěží v Rusku, kde se i vystavovalo. Ve složitém období Velké války se Klementovi podařilo vyreklamovat zpět do továrny většinu zaměstnanců, kteří byli odvedeni na vojnu. Firma podporovala také rodiny vojáků a akutní nedostatek potravin řešila zajišťováním proviantu pro své osazenstvo. Z Ruska se ale stáhla.

Po první světové musela čelit ztrátě tradičních exportních trhů i rozpadu monarchie, mimo jiné lukrativní produkcí leteckých motorů V12 licence Lorraine-Dietrich, již za krvavého konfliktu také kromě produkce nábojů stavěla úspěšné motorové pluhy Excelsior. Stabilizaci a další rozvoj firmy po ničivém požáru mladoboleslavské továrny z noci 27. června 1924 se v polovině 20. let podařilo zajistit vstupem silného strategického partnera, plzeňské Škodovky. Klement poté především analyzoval trendy ve světovém automobilovém průmyslu. Poznatky a kontakty získané v roce 1927 během studijní cesty do USA významně napomohly k vybudování moderně řešené mladoboleslavské továrny s pásovou výrobou, ale odrážely se i ve vedení propagace. V samostatné Akciové společnosti pro automobilový průmysl (ASAP, od roku 1930) působil coby generální rada, ale už bez přímých výkonných pravomocí. Značka Škoda, která postupně nahradila starší Laurin & Klement, se na sklonku života svého spoluzakladatele pevně etablovala na pozici největšího výrobce automobilů v Československu, když překonala Tatru a Pragu.

Václav Klement byl vizionářem, všeobecně všeobecně velmi respektovanou osobností, šlo o skromného a pracovitého, ale zároveň velmi kreativního a agilního člověka, měl silné sociální citění, ale i velké nároky na kolegy a spolupracovníky.

Zemřel 13. srpna 1938, sedmdesátin se nedožil. Svého společníka v podnikání a především blízkého přítele, o tři roky staršího Václava Laurina, přežil o takřka osm let. Bydleli v Husově ulici č. p. 237 a 208,

ob jeden dům, v těsném sousedství se nacházejí také jejich hroby na mladoboleslavském hřbitově. Značku Laurin & Klement používá současná Škoda pod křídly koncernu Volkswagen jako název svých nejluxusnějších výbav.

Rubriku připravila: Tereza Macháčková a Mirka Schullerová

HRADY A ZÁMKY

Zámek Lemberk

Zámek Lemberk vznikl přestavbou hradu v 16. století. Nachází se 3 km severovýchodně od městečka Jablonné v Podještědí na katastru obce Lvová v okrese Liberec ve stejnojmenném kraji. Státní zámek (ve správě Národního památkového ústavu) je navštěvován veřejností každoročně od dubna do října.

FOTO: www.zamek-leberk.cz

Zdejší území získal za své služby panovníkovi v první třetině 13. století Havel z Lemberka, pocházející z rodu Markvarticů. Stal se tak zakladatelem rodu Lemberků. Založil tu několik osad a také kolem roku 1240 hrad s tehdy moderním jménem *Löwenberg*. Lva měl i na svém erbu, jméno si obyvatelé počestili. Pobývala zde i Zdislava z Lemberka, blahoslavená papežem Piem X. roku 1907 a v roce 1995 prohlášena za svatou Janem Pavlem II.

Hrad byl několikrát přestavován, původní podobu dnes neznáme. V roce 1428 jej obsadili Husité pod vedením Aleše ze Žemberka, roku 1430 převzal panství rod Berků z Dubé a i v dalších desetiletích se zde střídali majitelé a drancující vojáci.

Po roce 1550 došlo k přestavbě hradu na renesanční zámek. Z původních zdí však bylo zachováno velice málo, byly pobořeny i při této přestavbě, ucelená je jen část okrouhlé věže v jižní části hradu. Došlo ke stavbě zámeckého křídla v renesančním slohu, které bylo počátkem 17. století pány z Donína zvýšeno o další, druhé patro. Byl zde upraven dřevěný, bohatě vyzdobený kazetový strop a sál byl pojmenován jako *Sál bajek*. Páni z Bredy zámek upravovali podle italských a holandských vzorů. V dalších dobách byl zámek stále vylepšován, rozšířen o kapli Seslání Ducha svatého, rytířský sál a další zámecké křídlo.

Roku 1726 od Bredů kupuje zámek hrabě Filip Josef Gallas, čímž přechází do majetku Gallasů. Protože však Filip Josef neměl žádné mužské potomky, odkázal veškeré své majetky včetně Lemberka svému synovci Kristiánu Filipu svobodnému pánu z Clamu, který ke jménu šlechtického rodu přidal také jméno zděděného rodu a tím vznikl rod Clam-Gallasů. Zámek Lemberk vlastnili Clam-Gallasové až do roku

1930, kdy zemřel poslední mužský člen tohoto rodu, Franz Clam-Gallas. Lemberk poté zdědila jedna z jeho sedmi dcer, Gabriela, provdaná za prince Adolfa Auersperga. V roce 1945 byl zámek patřící rodině Auersperg státem vyvlastněn tzv. Benešovými dekrety.

V současné době je zachován nábytek, tzv. černá kuchyně a výzdoba zámku, proto se stává častým cílem návštěvníků. Byla zde obnovena původní barokní Zdislavina světnička a nově vytvořena zbrojnice a expozice rodiny Liebiegů. Pod zámkem se nachází Zdislavina studánka. Zámek je pod správou Národního památkového ústavu, územní památkové správy Sychrov.

Zdroj: cs.wikipedia.org, www.zamek-lembek.cz
Rubriku připravila: Tereza Macháčková

HUDEBNÍ OKÉNKO

Hudební výročí - únor 2019

- 3. 2. 1814 zemř. Jan Antonín Koželuh, skladatel a kapelník (nar. 14. 12. 1738) **205**
- 9. 2. 1994 zemř. Jarmila Novotná, operní pěvkyně, herečka (nar. 23. 9. 1907) **25**
- 12. 2. 1799 zemř. František Xaver Dušek, skladatel (nar. 8. 12. 1731) **220**
- 12. 2. 1889 premiéra opery Jakobín Antonína Dvořáka v Národním divadle **130**
- 15. 2. 1924 nar. Jiří Šlitr, skladatel a herec (zemř. 26. 12. 1969) **95**
- 15. 2. 1774 zemř. František Václav Míča, barokní skladatel, autor první česky zpívané opery (nar. 5. 9. 1694) **245**
- 16. 2. 1684 nar. Bohuslav Matěj Černohorský, barokní skladatel a varhaník (zemř. 1. 7. 1742) **335**
- 16. 2. 1939 zemř. Ferdinand Vach, sbormistr, skladatel a dirigent, zakladatel Pěveckého sdružení moravských učitelů a Sboru moravských učitelek (nar. 25. 2. 1860) **80**
- 24. 2. 2009 zemř. Svatopluk Havelka, hudební skladatel a pedagog (nar. 2. 5. 1925) **10**
- 25. 2. 1879 nar. Otakar Ostrčil, skladatel, dirigent, pedagog (zemř. 20. 8. 1935) **140**

Koncerty 2019

LEDEN

Do O2 areny zamířil legendární filmový skladatel Ennio Morricone, autor hudby k filmům Tenkrát na Západě či Neúplatní.

ÚNOR

V únoru vystoupí v O2 areně Slashe či kapela Twenty One Pilots, do Fora Karlín pak zamíří hned dvakrát francouzská zpěvačka Zaz, kapely Parkway Drive a Bastille nebo velšský veterán Shakin' Stevens.

BŘEZEN

Březen potěší milovníky pamětnické hudby. V Kongresovém centru bude zpívat šansoniérka Mireille Mathieu, ve Foru Karlín pětaosmdesátiletý průkopník blues v Británii John Mayall nebo rockeři Dave Mathews Band. Paměťhodný bude sólový koncert Mikea Shinody z Linkin Park, který bude vzpomínat i na zesnulého kolegu Chestera Benningtona. Dorazí rovněž White Lies či Fun Lovin' Criminals.

DUBEN

Duben odstartuje hned třemi koncerty v pražské Lucerně písničkář, básník a nositel Nobelovy ceny Bob Dylan. V O2 areně bude znít filmová hudba Hanse Zimmera, ač skladatel avizoval, že on sám tentokrát

nevystoupí. K dalším lákadlům patří písničkáři George Ezra, Passenger, zpěvák Bobby McFerrin či kapela Hollywood Undead.

KVĚTEN

V květnu se přijede rozloučit Elton John, v O2 areně se představí ještě André Rieu a Jamiroquai. Na menší koncerty láká písničkářka LP i zpěvačka Dido.

ČERVEN

Pekelný červen jen telegraficky: Alice in Chains, Tool, v jeden večer Bryan Ferry a Maroon 5, Smashing Pumpkins, Slipknot v konkurenci s Dropkick Murphys, Def Leppard, Whitesnake, Kiss, ZZ Top, Backstreet Boys, Phil Collins nebo Slayer a Mark Knopfler. A tou dobou už budou začínat festivaly a na turné vyjedou Kabát a Team. O prázdninách se bude hrát pod širým nebem – dvakrát Ed Sheeran v Letňanech, tamtéž Metallica a Rammstein zamíří tradičně do Edenu.

PODZIM

Zatím se můžeme těšit na popovou hvězdu Arianu Grande, zpěváka Michaela Bublého, „dávlova houslistu“ Davida Garretta, který hraje Purple Rain i Beethovenovu Osudovou, zpěváka Erose Ramazzottiho nebo zpěvačku Beth Hart.

To jsou zásadní koncerty zahraničních produkcí. Vedle toho se dočkáme nového sálu – O2 universum bude přiléhat k vysočanské areně a nabídne kapacitu 4,5 tisíce lidí. „První interpretkou, na jejíž koncert se již prodávají vstupenky, je zpěvačka Ewa Farna. Koncert s Karlovarským symfonickým orchestrem se uskuteční 7. prosince 2019. Asi největší tuzemský koncert chystá v Letňanech na 28. září Marpo. Do O2 areny se chystá Divokej Bill, Vivaldianno Reloaded, jež jako vypravěče získalo herce Pierce Brosnana, třikrát Leoš Mareš, Ben Cristovao, Jiří Korn, Miro Žbirka nebo Lucie Bílá.

Klasická hudba

V klasické hudbě už své plány odhalily některé festivaly. **Pražské jaro** zahájilo i prodej lístků. Událostí se symbolickým podtextem by se na jeho úvod mělo stát provedení Smetanovy Mé vlasti Bamberskými symfoniky s jejich českým šéfem Jakubem Hrušou. Orchester totiž vznikl po válce a jeho jádrem se stali Němci vysídlení z Československa. V programu dále upoutá večer Orchestra dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia s dirigentem Antoniem Pappanem či souboru Les Arts Florissants. Do kuchyně už daly nahlédnout i **Letní slavnosti staré hudby**. A začaly od konce: festival 6. srpna v pražském Rudolfinu uzavře hudebně-taneční představení Večer pro krále, které bude čerpat z francouzské barokní opery 18. století.

Hlavní dominanty naznačila také **Dvořákova Praha**. Budou jimi vystoupení Izraelské filharmonie se Zubinem Mehtou nebo angažmá houslisty Gila Shahama, jenž bude kurátorem komorní řady.

Orchestry pokračují v probíhající sezoně, k jejímž vrcholům by měl patřit i únorový abonentní program **České filharmonie**. Poprvé ho s ní nastuduje dirigent sir Simon Rattle, jehož manželka Magdalena Kožená zazpívá sólový part v Mahlerově Písni o zemi. Do koncertního kalendáře přispějí i soukromí pořadatelé. Agentura Nachtigall Artists chystá na březen recitál tenoristy Bryana Hymela a na duben má zajištěného hvězdného barytonistu Simona Keenlysidea.

Smrt v náručí fanyanky. Opravdu zemřel Jiří Šlitr náhodou, nebo spáchal sebevraždu?

Profesního partnera a přítele Jiřího Suchého našli mrtvého v jeho ateliéru na Václavském náměstí. Vedle něj ležela půvabná studentka Jitka, častá návštěvnice divadla Semafor. Podle dostupných informací je otrávil unikající plyn ze starých kamen. Šlo opravdu o nešťastnou náhodu, nebo sebevraždu?

Geniální hudebník, malíř a komik Jiří Šlitr zemřel 26. prosince 1969. Ušnul navždy v náručí mladičké semaforové fanyanky Jitky Maxové a s ním navždy skončila jedna slavná etapa pražského divadla Semafor. Na místě tragédie nebyl nalezen žádný dopis na rozloučenou, podle příbuzných a přátel rozhodně netrpěl žádnými psychickými problémy. Vyšetřovatelé případ uzavřeli jako nešťastnou náhodu, vrahem se podle nich stal plyn, unikající z kamen.

Smrtí Jiřího Šlitra skončila ze dne na den slavná první etapa divadla Semafor.

Zdá se mi, že jsem motýl který si vzal do hlavy, že lítat z kytky na kytku ho vlastně nebaví... Jako by se v textu k písni, kterou zpíval v kultovním hudebním filmu Kdyby tisíc klarinetů s Janou Malknechtovou, konečně přiznal, jak to s jeho soukromím ve skutečnosti je. Tenkrát to ale nikoho ani nenapadlo, přestože si populární hit pobrukoval v první polovině 60. let kdekdo. Na jevišti působil Jiří Šlitr jako božsky nechápavý, nudný patron s buřinkou, a tak není divu, že si o něm kdekdo myslel, že je takový i v soukromí, ale opak byl pravdou.

Žil rychle, jakoby tušil, že mu osud vyměřil jen málo času pro pobyt na tomto světě. Miloval luxusní obleky, jezdil rychlým BMW a často pracoval až patnáct hodin denně. Složil více než tři stovky písniček, které dodnes patří ke klenotům české populární hudby.

Vždy pečlivě střežil svou nezávislost, až tak moc, že se dokonce ani nikdy nestal oficiálním členem souboru legendárního pražského divadla Semafor. Stejná touha po svobodě ho provázela také ve vztazích se ženami, kterých se kolem něj vždy točilo dost a dost. Jeho největší láskou byla zřejmě Sylva Daníčková. Jejich bouřlivý vztah trval jedenáct let, během nichž se opakovaně rozcházeli a zase usmířovali. Až po Šlitrově smrti vyšlo najevo, že měl z dalšího vztahu dokonce dceru Dominiku, kterou často navštěvoval. Nikomu ze svých přátel o ní ale nikdy neřekl.

Blues po česku

Rodák ze Zálesní Lhoty poblíž Vrchlabí, jenž se narodil 15. února 1924, prý projevoval hudební i výtvarný talent už od tří let. První zdědil po matce, druhý po otci. Aby unikl totálnímu nasazení, nastoupil po maturitě v roce 1943 jako úředník do továrny, více než práci se však věnoval Rychnovskému dixielandu. Po válce vystudoval práva a následovala dvě léta vojenské základní služby, která mu přinesla setkání s textařem Pavlem Koptou. Z jejich společné autorské dílny pochází zřejmě nejpopulárnější české blues Černá Jessie, který bezkonkurenčně nazpívala Hana Hegerová.

Přestože skládal jako samouk, zpívají dodnes jeho písničky profesionálové i celé generace fanoušků. Když jej Miroslav Horníček seznámil s Jiřím Suchým, nemohl tušit, jak výrazně tato dvojice poznamená vývoj malých divadelních scén, a především specifickou atmosféru Semaforu. Jiří Šlitr stál u celé řady významných projektů a uměleckých činů 60. let. Jen velmi málo se vědělo o jeho soukromí.

Léta dozrávání

Stejnomený hit se stal takřka přes noc hitem hned po premiéře první semaforové hry Člověk z půdy v roce 1959. Mimořádně úspěšnou divadelní scénu Semafor (SEdm MALých FORem) založil Jiří Šlitr právě s Jiřím Suchým a muzikantem Ferdinandem Havlíkem. Zrodil se tak pražský kulturní svatostánek 60. let.

S Miluškou Voborníkovou (vlevo) a Naďou Urbánkovou v divadle Semafor

Herec Šlitr se zrodil až v roce 1962, v představení Jonáš a tingl-tangl. Suchý tehdy přesunul premiéru inscenace do Zlína, protože se obával reakce publika na Šlitrovy herecké kreace. Poté co po replikách, odříkávaných od klavíru s nenapodobitelnou díky zcela prkenným Šlitrem, publikum doslova bouřilo, Suchý podle svých slov pochopil, že bude muset hodně přidat, aby partnerovi stačil.

Ďábel z Vinohrad

Ačkoli byl vystudovaný právník, svůj titul využil pouze jako komický prvek v několika představeních a v roli advokáta ve filmu z roku 1968 *Zločin v šantánu*. Herecky a autorsky se podílel na několika celovečerních filmech, mimo jiné na snímcích *Bylo nás deset* či *Kdyby tisíc klarinetů*, a k další desítky celovečerních snímků zkomponoval hudbu například k snímkům *Černý Petr* či *Dobře placená procházka*. I v dalších věcech, které dělal a tvořil, vynikl jeho osobitý tvůrčí duch. Byl vynikající kreslíř, karikaturista, ilustrátor a scénograf, hudebník, skladatel, zpěvák, autor i herec. A ve všech oborech, v nichž vynikl, byl samouk.

Když odcházel naposledy z domova, zněla jeho bytem píseň z představení *Jonáš a Dr. Matrace Jó*, to jsem ještě žil. Na Boží hod roku 1969 pozval své známé na oběd, z něhož se vytratil s tím, že se za hodinu vrátí. Když padla tma, začali ho hosté hledat. Objevili ho až v jeho ateliéru. Byl mrtvý, stejně jako jeho mladá fanynka, s níž strávil poslední chvíle života. Zda se tak opravdu stalo kvůli technické závadě, to se nepodařilo nikdy plně prokázat.

Zdroj: www.idnes.cz, www.krajskelisty.cz
Rubriku připravila: Dagmar Koreň

ZAJÍMAVOSTI

Cestovatel Miroslav Zikmund slaví stovku

Významné jubileum výjimečné osobnosti Miroslava Zikmunda si 14. února připoměli nejen cestovatelé v Česku i zahraničí. Legenda, která brázdila svět se svým přítelem Jiřím Hanzelkou, oslavila ve Zlíně se svými nejbližšími sté narozeniny. Výročí vzpomenu ve zlínském Muzeu jihovýchodní Moravy i například v městské knihovně Plzni. Na století Miroslava Zikmunda a Jiřího Hanzelky nezapomněla ani Česká pošta, která v době oslav vydá příležitostné poštovní razítko s textem "M. Zikmund, Zlín 1", a to k příležitosti speciálního poštovního archu *Století Jiřího Hanzelky a Miroslava Zikmunda*.

Připomeňme si legendární první velkou cestu Miroslava Zikmunda a Jiřího Hanzelky:

Rok 1947: Vzhůru do světa! Hanzelka a Zikmund vyrážejí na cestu

Touha poznat svět vedla dva neznámé mladé inženýry, kamarády z vysokoškolských studií, k myšlence uskutečnit cestu kolem světa. Na svou první pouť vyrazili Miroslav Zikmund a Jiří Hanzelka 22. dubna 1947. Kolem světa to sice nebylo, „jen“ do Afriky a Latinské Ameriky, ale i tak proslavili Československo daleko za hranicemi.

FOTO: Muzeum jihovýchodní Moravy Zlín

Autem přes poušť

Na tom, že by bylo skvělé vypravit se na cestu kolem světa, se sice shodli už při prvním setkání na schodech Vysoké školy obchodní v Praze v roce 1938, ale s přípravami mohli začít až po válce. Peníze neměli, vymysleli ale, jak si během cesty vydělat: budou propagovat automobily Tatra. Jedním takovým, půjčeným, sami pojedou, budou uzavírat obchodní kontrakty zpřetrhané válkou a také z putování pořizovat písemné, rozhlasové i filmové reportáže, po návratu i knihy. Vypracovaný projekt hájili před ministerskými úředníky a uspěli. Získali stipendium ve výši tehdejších 400 tisíc korun a továrna Tatra jim půjčila vůz Tatra 87. Vyjeli z Opletalovy ulice v Praze, do afrického kontinentu se zakousli ze severu. Z marocké Casablanky pokračovali do Egypta a proti toku Nilu pouští přes Súdán až do Etiopie. Přejeli autem Nubijskou poušť (což před nimi nikdo nedokázal), vystoupili na nejvyšší horu Afriky Kilimandžáro. Na počátku června 1948 se zastavili v Kapském Městě: „Pateho zakončen africky usek cesty kolem sveta-stop-37 270 kilometru dvaceti sedmi zememi,“ stálo v telegramu.

Tři a půl roku na cestě

Přes Atlantský oceán se s tatrovkou přeplavili do Jižní Ameriky. Na cestách jim často hrozilo nebezpečí vyplývající zejména z neznalosti místních zákonů. Přízeň domorodců si získali tím, že se k nim chovali jako host k hostiteli. Proto se také ze svých cest vraceli s hlavou na krku i s množstvím přátel.

Putování skončilo v Mexiku. Hanzelka si zlomil levou ruku v zápěstí a musel odjet domů, ani Zikmund však nemohl v cestě pokračovat. Studená válka vytvořila železnou oponu a nedovolila československému občanovi, aby vstoupil na půdu Spojených států. Po tři a půl roce putování, které je vedlo 44 zeměmi Evropy, Afriky a Jižní Ameriky, se vrátili domů, kde se stali slavnými. Vzniklo několik knih, reportáže, filmy, cestovatelé absolvovali stovky besed. Mohli se pochlubit i úspěšnou obchodní bilancí. Podle Hanzelky vynesla cesta tehdejšímu Československu přes tři miliony dolarů z uzavřených obchodů. Návrat do vlasti pro dvojici H+Z neznamenal tečku za cestováním. Následovaly cesty do Asie a Oceánie, do Austrálie ale už cestovatelé nedostali víza. Jejich společné výpravy ukončil rok 1968. Odsouzení sovětské invaze a kritika tehdejšího režimu je umlčely na dvacet let.

Miroslav Zikmund a Jiří Hanzelka se po návratu ze své první cesty usadili ve Zlíně. Právě v tamním muzeu je dnes uložen jejich archiv. Spravuje ho historička Magdalena Preiningerová.

Rádio Retro uvádí desítky let nevysílané pásky H+Z

Ke 100. narozeninám Miroslava Zikmunda připravil digitální stream Českého rozhlasu desítky hodin historických zvukových záznamů. A to nejen z vlastního archivu, ale i z fondu magnetofonových pásků, které si Zikmund s Hanzelkou nechali přetáčet pro vlastní potřebu. Rádio Retro „Pocta Miroslavu Zikmundovi“ se vysílá od 14. února 2019 a v éteru bude přesně měsíc. Poslouchejte ho na webu rozhlas.cz nebo na Play.cz. Několik vzácných snímků si můžete trvale přehrát v Audioarchivu.

Zdroj: www.novinky.cz, plus.rozhlas.cz, rozhlas.cz

Recenze: Seriál Most! zlidověl. Něžná i sprostá satira dál ničí stereotypy

FOTO: Michaela Buchtová

Nový seriál České televize Most! se lidem vepisuje pod kůži jako málokterý porevoluční televizní počin. Režisér Jan Prušínovský a scenárista Petr Kolečko vytvořili lidovou zábavu, která zabírá na obyvatele Mostu i Prahy, na dělníky i intelektuály.

Tvůrčí dvojice, která poprvé zabodovala roku 2010 seriálem Okresní přebor, tvoří výborný tandem právě proto, že nejde o dokonalé splynutí myslí. Scenárista Kolečko ze sebe chrlí gagy, nezajímají ho lidi, ale pointy. Až režisér Prušínovský dává scénářům také sociální rozměr, aniž by však na něj prvoplánově myslel. Zásadní devízou Mostu! je tak přirozenost.

Od jednoho z prvních seriálových vtípů "on není rasista, on je jen debil" se nejen protagonista Luďan, ale celá hospodská parta, která s ním vysedává v mostecké hospodě Severka, profilovali jako sebranka lidí, kteří jsou trochu rasisté a trochu "debilové". Přitom se mají rádi, jen o tom zatím nevědí.

Na televizní poměry se tu nezvykle silně vykresloval obraz města, v němž lidé skutečně žijí. Nevysedávají jen v oblíbené hospodě, ale míjejí se na ulicích, jsou na sebe hnusní, jindy drží pospolu. A takto nastavená optika, v níž si každý mohl najít své, vyvolávala také občasnou kritiku, že seriál, byť dovede být třeskutě vtípný, může sloužit jako stvrzení stereotypů a xenofobních postojů. Že Rom Franta, kterým Zdeněk Godla definitivně potvrdil svůj neskutečný herecký talent, je oním takřka příslovečným "slušným Romem", na jejichž existenci se xenofobové mnohdy odkazují, aby vyvrátili, že jsou xenofoby.

Se čtvrtým a pátým dílem se však do děje zapojila nejen "půlka Chánova", ale také silná romantická linka. A ukazuje se, jak promyšleně tvůrci postupují. Netočí ostrou sociální satiru, která by ihned nastavila nepřijemné "zrcadlo", která by donutila diváky buď se sebereflexivně chytit za nos, nebo našťavaně odvrátit zrak. Naopak publikum přitahují na vtípky, které okamžitě stihly zlidovět, a pozvolna otáčejí perspektivu na všech barikádách.

Luďan v podání výtečného Martina Hofmanna už se nepotýká jen s kolegou štamgastem Frantou. Okolnosti ho uvrhly ke stolu, kde je jediným bílým. Kde se v Luďanovi perou jeho abstraktní a zažité předsudky s konkrétní situací a konkrétními lidmi, ale kde také tvůrci pestře vykreslují romské osazenstvo seriálu. Mnohé z těchto přirozeně talentovaných romských neherců pro kameru objevil režisér Petr Václav. Ve svých sociálních dramatech je vyvezl na prestižní světové festivaly, kde například Zdeňka Godlu americký filmový tisk přirovnával k hollywoodskému herci Eriku Banovi. Nyní však jeho a další romské hrdiny na obrazovkách pravidelně sleduje kolem milionu a čtvrt televizních diváků. A vidí sebedomé, vtípné, různorodé postavy.

Možná ještě víc než Romové diváky dráždí postava Dáši, což byl před změnou pohlaví Luďanův bratr Pavel. Ty konzervativní provokuje už faktem, že jde o nejsympatičtější hrdinku a ne tradičního karikaturního "bábochlapa", kterému by se mohli smát. Ty progresivní pak popuzuje, že Dášu nehraje skutečný transsexuál, ale herečka Erika Starková. Tvůrci přitom měli vážnou snahu najít transsexuálního herce, což se nakonec nepovedlo. A některým kritikům to nahrálo k poznámkám, že takhle sledujeme

hezkou ženu, která je jen potěchou mužskému oku. Jde o poněkud bizarní výtku, která jednak jako by předpokládala, že transsexuál nemůže vypadat jako krásná či svůdná žena. A především ignoruje jádro zápletky, v níž Dáša pomotá hlavu hned několika hrdinům - navzdory faktu, že spolu jako kluci čurali sousedům přes plot.

Most! je seriál rovnou měrou sprostý a chlapácký i něžný, romantický. V tom je jeho největší kouzlo. Neproměňuje stereotypy nejsilněji pomocí vtípků na účet "domestikovaného cikána" Franty a dalších podobných gagů. Nakonec nejvíc působí na emoce, kde se skutečně "láme chleba". Stereotypy se racionálním způsobem nepřekonají. Ale může je nahlodat pohled na frajerského i romantického Frantu či bezprostřední Žanetu v podání Klaudie Dudové, kteří nehrají Romy, ale prostě fajn lidi, s nimiž se dá jít na rande nebo na pivo.

Zatím Most! boduje přinejmenším tím, že ukazuje množství postav prolezlých traumaty soužití na maloměstě, kde není práce ani budoucnost, se kterými se však hrdinové pozvolna perou, neboť nakonec musí obývat společný prostor. V něm k sobě mají blízko. Ať chtějí, nebo ne.

Zdroj: magazin.aktualne.cz, Tomáš Stejskal
Rubriku připravila: Tereza Macháčková

ZDRAVÍ

V Praze pokračuje epidemie spalniček, očkování nemusí zabírat

V Praze pokračuje lokální epidemie spalniček. Jen za minulý týden v metropoli přibylo 12 nových případů a od začátku roku je jich evidováno již 35. Kvůli výskytu spalniček u personálu musela být minulý týden ve středu uzavřena i jedna ze sněmovních restaurací. Očkování u starších ročníků nemusí dostačovat, upozorňují hygienici.

„Již od roku 2018 v Praze probíhá epidemický výskyt spalniček. Za rok 2018 pražští hygienici v metropoli evidovali 103 nemocných. K datu 1. února 2019 tak v Praze od začátku předešlého roku 2018 spalničkami onemocnělo 138 osob,“ upozornila Zdeňka Jágrová z pražské krajské hygienické stanice.

Spalničky se šíří vzduchem kapénkami nebo přímým kontaktem a jsou velmi nakažlivé. Jeden nemocný je schopen nakazit až 18 dalších lidí. Očkování prokazatelně chrání děti a mladistvé do 18 let, kteří dostali dvě dávky očkovací látky.

Jak Jágrová připomněla, v někdejší Československu se s očkováním proti spalničkám začalo v roce 1969, ale nejprve se podávala pouze jedna dávka očkovací látky, dnes tak již očkování nemusí poskytovat potřebnou ochranu. U starších lidí proto protilátky potvrdí pouze laboratorní vyšetření.

„V ČR poklesla proočkovanost pod žádoucích 95 procent, a proto je zde nyní možnost nákazy tímto onemocněním,“ poukázala hygienička na trendy posledních let, kdy někteří rodiče, nejčastěji z obav před možnými nežádoucími účinky, očkování potomků bojkotují.

Spalničky jsou označovány za dětskou nemoc, u dospělých tak mohou mít těžší průběh. Může je doprovázet zápal plic, zánět středního ucha, nosních dutin nebo zánět mozku. V krajním případě může onemocnění skončit i smrtí.

Zdroj: novinky.cz
Rubriku připravila: Tereza Macháčková

ČEŠTINA

Doplňte I/Í nebo Y/Ý a správná písmena ze závorek:

Nepokř-kuj na J-(t/d)ku. Právě s- š-je šat-. Př-vezla s- lá(d/t)ku. Jela pro n- nar-(ch/h)lo a(ž/š) do Mn-(š/ž)ku pod Brd-. Prodavač- se na d-(v/f)ku př-vět-vě usm-val-. Lá(d/t)ku ochotně ustř-hl-. Zdvoř-le j-m poděkovala. Náku(p/b) s- dala do ta(ž/š)k-. Peněženku ukr-la do bra(š/ž)n-. Dostala chu(d'/t) na borůvk-.

Opravte správně velká písmena a doplňte I/Í nebo Y/Ý

jel- jsme se str-cem tomášem vaňkem do rakouska. v-jel- jsme z prah- směrem na české budějov-ce.
projel- jsme p-skem. na šumavě b-lo hodně sněhu. v alpách l-žoval- také němci.

Zdroj: Příkladní škola 2. třída
Rubriku připravila: Radka Hejmalová-Millar

ZÁBAVA

Recepty

Lahodné orzotto (krupoto) s kuřecím masem

Ingredience na 4 porce

Na krupoto:

2 lžíce másla

1 lžíce olivového oleje

2 šalotky

1 stonek jarní cibulky

2 stroužky česneku

320 g ječných krup

2 dl bílého suchého vína

1.5 l zeleninového vývaru

60 g strouhaného parmazánu

4 snítky čerstvého tymiánu

Na maso:

400 g kuřecích prsou

sůl

pepř

1 lžička sušených bylinek

1 lžička čerstvého tymiánu

2 lžíce olivového oleje

1 plátek másla

Na dokončení:

čerstvě mletý pepř

1 hrst čerstvé rukoly

parmazán

Postup:

V hluboké pánvi rozehejte polovinu másla s olivovým olejem a osmahněte na něm nadrobno pokrájenou šalotku, jarní cibulku a nakonec česnek. K osmahnuté zelenině přidejte kroupy a v pánvi je chvilku míchejte. Pak přilijte kvalitní bílé víno a nechte odpařit alkohol.

Kroupy podlijte částí ohřátého poctivého domácího vývaru. Vývar přilévejte postupně po trochách – jakmile se tekutina vsákne, přilijte další. Takto pokračujte, až kroupy změkknou a směs zhoustne. Trvá to přibližně 30 minut, podle velikosti krup.

Zatímco se dělají kroupy, připravte si kuřecí maso. Opláchněte ho, osušte a nakrájejte na menší kousky. Osolte, opepřete, posypte bylinkami, lístky tymiánu a zakapejte olivovým olejem. Vše promíchejte.

Rozpalte pánev s nepřilnavým povrchem a maso na ní zprudka ze všech stran osmahněte dozlatova. Nakonec vložte plátek másla, přikryjte pokličkou a odložte stranou.

Ke kroupám vmíchejte zbytek másla, strouhaný parmezán a otrhané lístky tymiánu. Nakonec přidejte i kuřecí maso včetně šťávy, kterou pustilo. Rozdělte na jednotlivé porce, opepřete čerstvě mletým pepřem, ozdobte opláchnutou rukolou a hoblíčkami parmezánu.

Vlašský salát

Ingredience:

5ks vařených brambor
300g šunkového salámu
150g čerstvého hrášku
4ks sterilované okurky
250g majonézy
1 lžice plnotučné hořčice
1 – 2ks cibule
pepř a sůl podle chuti

Postup:

Začněte uvařenými bramborami, které si oloupejte a nakrájejte na drobné kostičky.
Do druhé misky si připravte cibuli nakrájenou nadrobno a k ní přidejte pepř a sůl, promíchejte a nechte chvíli odstát.
Až cibule změkne, přidejte ji k bramborám a vše spolu zalijte sladko-kyselým nálevem, který získáte ze sterilizovaných okurek.
Pořádně salát promíchejte.
Opět si nechte salát odstát a mezitím si připravte salám.
Ten nakrájejte na tenké nudličky a stejně na drobné kousky nakrájejte i okurku.
Potom k bramborám přidejte salám, okurky a hrášek.
Vše spolu pořádně promíchejte, podle chuti ještě přidejte sůl nebo pepř, přidejte majonézu a hořčici a opět spolu vše pořádně promíchejte.

Humor

Přijde seniorka se dvěma jezevčíky na veterinu.
Tak copak jim chybí, povídá doktor.
No, tuhle Bertík je v pořádku, ale Žofka se mi nějak nezdá, nechce moc žrát, furt polehává...
Doktor Žofku vyšetří a povídá, mám dobrou zprávu, Žofka bude mít štěňátka.
Vyloučeno, říká majitelka, ta se vůbec nedostane do styku s nějakým psem.
No a co tuhle Bertík?
Seniorka se přísně podívala na doktora a odvětila: „Pozor na jazyk, mladý muži. Bertík je bratr!“

Jeden muž jel do Afriky a vzal si s sebou svého psa. Pes začal honit motýly a ztratil se. A jak se tak toulal po Africe, vidí, jak se k němu řítí leopard a chce ho sežrat. Pes se lekne, ale všimne si kostí, co jsou kolem, usadí se a jednu začne žvýkat. Ve chvíli, kdy se leopard chystá skočit, říká:
„To vám řeknu, to byl ale chutný leopard, mňam, mňam! Jestlipak je jich tu víc?“
Leopard to zaslechne a zarazí se uprostřed skoku. Odplíží se do křoví a říká si:
„Fuj, ale to bylo o fous!“
Viděla to opice a usoudila, že tohle všechno by se mohlo hezky zpeněžit. Jde za leopardem a za mírnou odměnu mu vykecá, jak to bylo doopravdy. Leopard se rozzuří, že si z něho pes dělal srandu a říká:

„Víš co, opice, vlez mi na záda a pojd' se podívat, co provedu s tím psem!“

Pes uvidí leoparda, jak utíká s opicí na zádech k němu:

„Co udelám teď, proboha?“ Místo útěku si sedne zády k leopardovi, předstírá, že ho ještě nevidí a právě v okamžiku, kdy se k němu leopard přiblíží na doslech, povídá:

„Do háje, kde je ta opice, už před hodinou jsem ji poslal pro dalšího leoparda!“

Blížily se Vánoce, soudce měl dobrou náladu. Zeptal se obžalovaného: „Tak za co tu jste?“ „Za předčasné vánoční nákupy,“ odpověděl obžalovaný. „To přece není žádný přestupek. Jak brzy jste nakupoval?“ ptal se soudce překvapeně. „Dvě hodiny před začátkem otvírací doby.“

Zdroj: nejvtipy.cz
Rubriku připravila: Mirka Schullerová

SPRÁVNÁ ŘEŠENÍ

Nepokřikuj na Jitku. Právě si šije šaty. Přivezla si látku. Jela pro ni narychlo až do Mníšku pod Brdy. Prodavači se na dívku přívětivě usmívali. Látku ochotně ustříhli. Zdvořile jim poděkovala. Nákup si dala do tašy. Peněženku ukryla do brašny. Dostala chuť na borůvky.

Jeli jsme se strýcem Tomášem Vaňkem do Rakouska. Vyjeli jsme z Prahy směrem na České Budějovice. Projeli jsme Pískem. Na Šumavě bylo hodně sněhu. v Alpách lyžovali také Němci.